

(Extracte del document La Segona República)

1.1. La revolució d'octubre de 1934

Aquest capítol de la Segona República tingué certa rellevància a la localitat. Vilanova i la Geltrú visqué enfrontaments entre revolucionaris i la guàrdia civil. Els revoltats van iniciar una vaga, i van cremar i ocasionar danys destacats a les esglésies de mar, Sant Antoni i la Geltrú. També van assaltar el banc de Vilanova, pensant que hi havia armes. El resultat d'aquell 6 d'octubre va ser de 5 morts i força detinguts.

El precedent

Després de diverses crisis de govern per part de la coalició republicana-socialista a Madrid es van convocar noves eleccions. El nou govern va ser liderat pel Partit Radical d'Alejandro Lerroux que va paraitzar la majoria de reformes iniciades durant el període anterior. Des de febrer de 1934, que s'havien celebrat les eleccions municipals a tot Catalunya era alcalde de Vilanova i la Geltrú Antoni Escofet i Pascual¹

“En la memòria de tots està la campanya electoral que precedí les eleccions del 19 de novembre de 1933. Les dretes, amb una agressivitat histèrica, aixecaven la seva cridòria insolent contra les esquerres que havien estat al poder durant el famós “bienni”. Les acusaven de tots els desgavells i les calamitats que patia la república i que havien provocat les mateixes dretes, en bona part.”²

Després de diverses crisis, les fortes divergències entre el govern central i el de Catalunya, el detonador de la revolta d'octubre va ser l'entrada de la CEDA al govern central. L'endemà es va convocar una vaga general que a Vilanova i la Geltrú va tenir un petja important. El servei de ferrocarrils es paraitzà des de bon matí, a la tarda l'expectació va ser superior, s'esperaven notícies³ En termes històrics, cal tenir present un fet que a la resta de Catalunya no es propicià, i fou la suposada participació de la FAI en els fets revolucionaris.

La jornada del 6 d'octubre

¹ ANTONI ESCOFET I PASCUAL (1880-1951) Va ser membre del Centre Republicà federal i membre actiu de l'Ateneu Vilanoví. De ben jove ingressà a l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú. El 1934 va ser el cap de llista de la Coalició d'Esquerres i va ser alcalde fins els fets d'octubre de 1934, el qual fou destituït i processat. El febrer de 1936 va ser reposat com alcalde fins l'octubre del mateix any. S'exilià el 1939, va morir a Mèxic el 1951.

² VIRELLA I BLODA, ALBERT.(2001) *La revolució d'octubre a Vilanova. Visions d'un espectador*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa edicions.

³ ibídem

Segons Albert Virella i Bloda⁴, el dia 6 d'octubre comença amb trets a la localitat. Els revolucionaris van anar a intentar cremar l'església de mar i feren greus destrosses al local del Centre Autonomista (Lliga Catalana). Cal destacar també els fets que succeïren al carrer de Francesc Layret (Sant Gervasi) a la caserna de la Guardia Civil, un setge persistent que durà tota la jornada del dia 7.

Al vespre, un cop Companys proclamà l'Estat Català es concentraren a la plaça de de la República⁵ una gran quantitat de persones que escoltaren les paraules de l'alcalde Antoni Escofet i el conseller de la Generalitat; Joan Ventosa i Roig que ratificaven el discurs radiofònic de Companys. Els centres d'esquerra que tenien seu a la Plaça de la Vila es van veure molt concorreguts aquell vespre. A Barcelona, el govern de la Generalitat va ser empresonat al vaixell-presó Uruguai, on també hi fou reclòs el vilanoví Pere Mestres i Albet⁶

Xavier Garcia descriu a *Memòria i Confessió*⁷ que el dia més accelerat a la localitat va ser el 7, un cop a Barcelona els fets més greus ja havien passat. Uns quants tiradors de la Unió de Rabassaires i de l'Aliança Obrera van començar a disparar des del campanar de Sant Antoni Abad a la caserna de la Guardia Civil i els habitants per anar pel carrer havien d'anar amb un mocador blanc. Durant la tarda del 7 el tiroteig es va generalitzar per tota la ciutat. A partir del vespre, diverses forces d'ordre públic van arribar al municipi per sufocar els tirotejos, amb destacaments d'Igualada, L'Hospitalet, i Vilafranca. La fi del conflicte es donà amb l'arribada del destructor José Luís Díez⁸ qui va rebre ordres de sortir de Barcelona i acabar amb els enfrontaments dels revoltats.

Els dies que precediren als fets, la localitat intentà refer la vida. Segons Albert Virella, el dilluns següent va prendre un aspecte festiu, la gent sortia a visitar els llocs on eren visibles els efectes de la recent lluita. L'esvoranc de la Guardia Civil, un camió que havia estat tirotejat, o el vaixell que havia arribat, el destructor José Luís Díez, a sufocar els revoltats. La vila era presa militarment per forces governamentals. Va ser a partir d'aquell dia 9 que es van començar a succeir les primeres detencions.

“Als balcons de l'Ajuntament no onejaven ja les banderes roges ni la de l'estel. S'havia hissat la bandera tricolor de la República. La mateixa que en un passat, no molt llunyà, fou el símbol revolucionari.”⁹

⁴ ibídem

⁵ És nom que rebé l'actual Plaça de la Vila a partir de 1931 a Vilanova i la Geltrú. Originàriament coneguda per plaça de la Constitució, durant el període fou anomenada oficialment plaza 18 de Julio, tot i que era coneguda per la majoria de la població per plaça de l'Ajuntament o de la Vila. Fou a partir de la recuperació dels ajuntaments democràtics que recuperà el seu nom actual.

⁶ Veure *PERE MESTRES I ALBET*

⁷ VIRELLA I BLODA, ALBERT. (2001) *La revolució d'octubre a Vilanova. Visions d'un espectad0r. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa edicions.*

⁸ El destructor Jose Luís Díez era un vaixell de l'Armada espanyola que estar en operació des dels anys vint fins la dècada dels seixanta del segle XX. Va participar a la Guerra Civil al bàndol republicà.

⁹ ibídem

A Vilanova arran dels esdeveniments polítics i socials d'aquells dies van ser destituïts els regidors d'esquerra, i en concret també l'alcalde Antoni Escofet. El dia 13 del mateix mes va prendre possessió del càrrec com alcalde Enrique Dulanto González, militar, i que ja havia ocupat el càrrec el 1925. Va presidir l'ajuntament fins el 1935. El bienni conservador (1933-1935) finalitzà el 1935 amb una forta crisi de govern a Madrid. Al desembre, es van convocar unes noves eleccions, que a Vilanova i la Geltrú, van ser guanyades un cop més per les esquerres (el Front Popular).

Per saber-ne més...

CANALIS NIETO, XAVIER. (2000) *Crònica de la Guerra Civil a Vilanova i la Geltrú*. Vilanova i la Geltrú. L'Hora del Garraf.

GARCIA I SOLER, XAVIER. (1992) *Memòria i Confessió*. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat

PUIG ROVIRA, F. XAVIER. (2005) *Vilanova i la Geltrú, 1936-1939 : Guerra civil, revolució i ordre social*. Barcelona: Abadia de Montserrat. (Col·lecció: Biblioteca Abat Oliva).

VIRELLA I BLODA, ALBERT. (2001) *La revolució d'octubre a Vilanova. Visions d'un espectador*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa edicions.